

Kadim gelenekte, kutsal ilişkin anlatılarda mitoslar geniş yer tutar. Tevrat, İncil ve Kur'an'ın yanı sıra peygamberlerin ve önemli şahsiyetlerin hayat hikayelerinde, mecazlar, metaforlar ve tasvirler hayli fazladır. İnsanı eğiten ve yönlendiren bu öğretiler, kimilerince literal bir okumayla gerçek kabul edilirken, kimilerince ise, hakikat üzerine düşünme, ders çıkarma, yaşamı anlamlandırma olarak kabul edilir. Hassas bir konu olan bu durum, dini paradigmaları da şekillendirmiş ve çeşitlendirmiştir.

Ancak özellikle toplumların bozulma dönemlerinde, efsanevi bir din anlayışının, kıssalar ve hikayeler üzerine kurgulanmış öğretilerin öne çıkarıldığı görülür. Günümüzde olduğu gibi....

Mecaz ve metaforlarla süslenmiş menkıbelerin, insanlık hafızasında var olduğu bir gerçektir. Kur'an'ı kerim de böyle bir dilin içine doğarak, ortak bilinci kolektif hafızayı canlı tutar.

Bu, Kur'an'ın orijinal, yeni bir şey getirmediğini, varolan ve fakat bozulan değerleri yeniden idraklere sunduğunu ve bunlar üzerinden düşünülmesi gerektiğini gösterir.

Ancak ne yazık ki, biçimci yaklaşım, bu alanda da öylesine etkili olmuştur ki, mecralar çoğu zaten gerçek olarak algılanmıştır.

Bir başka husus, vaazları ve dini sohbetleri mitoloji rengine büründürmek, kendisi başta olmak üzere peygamberlerin hayatlarına insanüstü argümanlar yüklemek, Hz Peygamber'in karşı olduğu bir tutumdur. İsrarla, "ben bir beşerim, sizden farkım sadece bana vahyin gelmesidir" demesine rağmen onu olağanüstü, insanüstü göstermek, dikkatleri en büyük mucizesi olan kur'an'ı kerim'den koparmak demektir. Çünkü zihinleri esasa, yeni temel prensiplere yönlendirmek yerine, tartışmaya açık kıssalar, biçimci okumayla düşünceye ket vurmaktır.

Yine öyle anlatılar da vardır ki, İslam'ın temel prensipleriyle okunduğunda, sorunlar oluşturmaktadır. Mesela, namaza ilişkin şu yaygın hikaye, camilerde, vaaz ve sohbetlerde mutlaka anlatılır. Miraç gecesinde, Hz Peygamber, Cebrail ile semaya yükselir. Adem, İdris, İsa ve İbrahim başta olmak üzere bazı peygamberlerle görüşür. Yüce Allah katından dönüşünde, Hz Musa'yla karşılaşır. Hz. Musa, Hz Peygamber'e sorar "Allah ümmetine ne farz kıldı?" Huz

Muhammed “ Elli vakit namaz” deyince Hz. Musa “ Rabbine dön ve vakitleri indirmesi için yalvar, çünkü buna insanlar takat getiremezler” der. Hz Peygamber döner ve elli rekatin bir kısmını indirir. Hz. Musa yine rakamı fazla bulur. “ buna da ümmetin dayanamaz, tekrar geri dön ve münacat et Rabbine” der.

Rivayetlere göre üç, beş hatta daha fazla bu gidiş gelişler olur ve namaz beş vakte kadar indirilir. Hz.Musa'nın bunu da fazla bulduğu, ancak Hz. Peygamberin “ artık utanır oldum” dediği söylenir. Bazı İslam alimlerince uydurma olan buna benzer çok kıssa, din dilinin zeminini oluştururlar.

Öncelikle, miraç hadisesinin, bedenen mi yoksa ruhen mi vuku bulduğu tartışma konusudur. İkincisi, hikayenin konsepti bir değil pek çok soruya açıktır. Hz. Musa hem Allah'tan hem de Hz. Peygamber'den daha zeki. Daha merhametli, daha insalcıl bir konumdadır. Onların düşünemediklerini Hz. Musa düşünmüştür. Hatta beş vakti bile çok bulduğu halde, Hz Peygamber'in utanması ve tekrar geri gidememesi, belki de namazın üç ya da bir vakite indirilmesine engel teşkil etmiştir!

Hikayeler, kıssalar, mecazlar Platon'un mağara örneğinde verdiği gölgelerdir. Düşünmek ve sonrasında zincirleri kırıp arkasındaki hakikatleri görmektir bizden istenilen... Yoksa gölgeleri gerçek zannedip, oyalanmak değil. Kalın sağlıcakla!